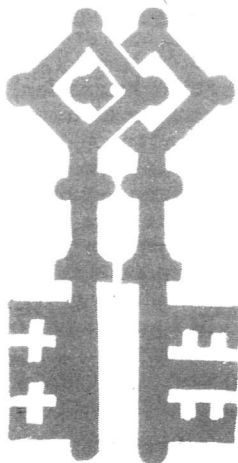
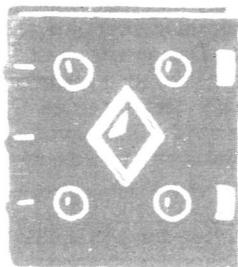

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

4/1978

Troendes dåb?

(Vesperprædiken ved Virring-konventet 1978)

"GÅ ud i alverden og forkynd evangeliet for al skabningen! Den, som tror og bliver døbt, skal blive frelst. Men den, som er vantro, skal blive fordømt". Dette er den opstandne Herres eget budskab! Nå ja, det står ganske vist i "den stakkels uægte Markus-afslutning". Men det anfægter os ikke en døjt, for klangen i Mk. 16 er ægte nok og stemmer med Skriften iøvrigt. Hvilket kirken jo også har accepteret ved at bruge Mk. 16 som evangelietekst til Kristi Himmelfart. Hertil kommer, at nævnte udsagn og tilsagn har central betydning i Martin Luthers lille katekismus, hvor dåbens sakramente forklares netop under henvisning til "dette ord og løfte" af vor Herre Kristus: at vi frelses ved troen og dåben i forening. Hertil føjes så den advarsel, at vantro fører til fordømmelse.

Dette er forsåvidt klar tale: Gud har henvist os til dåb som den normalt nødvendige frelsesvej, men har ikke bundet sig selv til at fordømme et stakkels udøbt menneskebarn. Men helt klart fremgår det, at uden tro (før eller siden) på det glædelige budskab har man ingengavn af dåben.

Imidlertid vil gendøberne ydermere presse Jesu ord på den måde, at man først må tro med en bevidst voksentro og derpå blive døbt, og folgelig må de jo tage afstand fra dåb af spæde børn. Med "troendes dåb" lægger baptismen i den grad vægten på den personlige omvendelse og afklarede tro, at dåben uvægerligt reduceres til hovedsagelig at være en menneskelig bekendelseshandling.

Den absolutte modsætning hertil er vi jo vante til specielt at finde i Romerkirken. Men det skal dog bemærkes, at "Den hollandske katekismus for voksne" betoner, at sakramentet virker ikke automatisk, uafhængigt af menneskets indre indstilling, men at modtagerens tro og gode vilje spiller en afgørende rolle!

Sagen er den, at i vor situation er det nærmest folkekirke modernisternes, som er tilbøjelige til at automatisere barnedåben som Guds suveræne handling, så at man insisterer på, at den skal leveres aldeles betingelsesløst i alle tilfælde. I virkeligheden reduceres derved såvel dåbens som troens betydning! Det er en skæbnens ironi, at når man bliver lovlig ferm til at "fabrikere" kristne, vil den barnedåb, som man ellers takserer så højt, ikke kunne fremtræde som den skelsættende begivenhed, dåben altid har været: at fries ud af mørkets magt og flyttes over i Guds elskede Søns rige. — Også troen reduceres til nul og nix: Man er hundeangst for, at troen skal opfattes som en præstation fra menneskets side, så man er på nippen til at fornægte det lutherske trosprincip. Det kunne vel tænkes, at adskillige forkyndere i folkekirken rammes af den augsburgske bekendelses artikel 13, som tager afstand fra "dem, der ikke lærer, at der ved brugen af sakramenterne kræves en tro, der tror, at synderne forlades".

Så er det, at man spørger sig selv, om tiden ikke er inde til — med front til begge sider — at konstatere, at der findes ingen anden dåb end troendes dåb, men vel at mærke: sådan at forstå, at det ikke specielt drejer sig om bevidst voksentroende. Som bekendt mente Luther, at det lille dåbsbarn godt kan tro! Såvel Grundtvig som Prenter går med fuld styrke ind for det samme. "De små vi døber i det håb, Guds ordet tro skal møde". Prenter understreger desuden, at al tro er menighedens fællestro, hvor vi må hjælpe hinanden med at tro. Endog den karismatiske sognepræst i Give samstemmer i tanken om en skjult barnetro, nemlig som en taknemlig og problemfri modtagelse af Guds nåde i Kristus. Skulle den Jesus, der kunne tale et mægtigt virkende ord til en stokdøv, ja, endog til en død mand, så de reagerede på magtordet, — skulle HAN ikke kunne vække den fornødne

tro hos et sprællevende menneskebarn? Vi ved jo da også noget om, at selv en mors kærlige snak med sit spæde barn gør indtryk på barnet, selvom barnet ikke forstår et muk af ordene.

At tro er at modtage Guds gave sådan, som et lille barn uden skrupler modtager taknemligt. Det eneste, der mangler, er at barnet ikke er i stand til at sige ja tak! Det siger en anden så — i barnets sted — i henhold til ritualet, der faktisk også forudsætter troendes dåb, idet barnet bliver spurgt: Tror du?

Nu er der ganske vist een af landets biskopper, som har på sin ønskeseddel at få ændret dåbsritualet sådan, at enhver form for tilspørgsel afskaffes — bortset fra, at der spørges om barnets navn! Vedkommende bisp siges at være grundtvigianer, forunderligt nok. Nogle af os husker tydeligt, at i sin tid bad biskopperne så minde- ligt os præster om at tage hensyn netop til den grundtvigske nidkærhed for, at dåbspagten mellem Gud og menneske skulle understreges derved, at hvert enkelt dåbsbarn burde tilspørges ud fra trosbekendelsens fulde ordlyd!

I dag vil den nøjsomme biskop nøjes med at lade trosbekendelsen lyde som forkyndelse eller tilsagn. Nyheden begrundes med, at mange opfatter tilspørgslen som et ubehageligt "forhør" i troslære, og at tilspørgslen "fornemmes som en betoning af menneskets accept og forleder folk til at opfatte Gud som troens genstand, ikke som troens Herre".

Men at folk misforstår tilspørgslen som en slags politiforhør, er da ingen begrundelse for helt at stryge den. Iøvrigt kan det vel rent praktisk lette på forståelsen, dersom præsten ser på dåbsbarnet, som han jo taler til, og eventuelt nøjes med at se på den voksne, såfremt det stedfortrædende ja udebliver. Det hænder jo, at moderen virker lidt forfjamsket eller tomhjernt. Men det er i hvert fald mere "hul i hovedet" at være betænkelig ved at tillægge menneskets accept nogen væsentlig

betydning. Den, der hører det liflige "jeg elsker dig", må altså ikke have lov at teagere med positiv accept. Det var jo også en mulighed at reagere negativt eller være ligeglad med kærlighedserklæringen! Nok er det Guds kærligheds ord, der skaber troen, men dersom det virkelig er tro, så må den Gud da eo ipso være genstand for en tro, der for resten aldrig kan blive færdig med at sige tak i ord og gerning. Vel er dåben en eensidig pagt og udvælgelse i nåde, men altså dog en pagt, der vil accepteres i taknemlig tro. Vi døber ikke på hvadsomhelst, og derfor er det nødvendigt at spørge: "Vil du døbes på denne tro?"

Sagen er nok den, at bispens forslag er udtryk for den sædvanlige tilpasning: 1) Den passer som hånd i handske til den tankeløse selvfølge, hvormed visse moderne unge indkasserer alskens livsgoder uden at nedværdige sig til at sige tak, for det lyder næsten flovt. Så går man eksemplvis fra bordet uden så meget som at sige tak for mad, og forældrene finder det måske tilmed i sin orden. 2) Men fremfor alt står vi overfor tilpasning til den moderigtige teologi, som beroliger folk med, at Gud gør det hele, og vi skal kun "lade ordet gælde" eller "gøre sig troet" eller lignende overanstrengte udtryk for et superprotestantisk kætteri, som er i eklatant modstrid med Ny Testamente, og som almindelige mennesker ikke

forstår et kuk af.

Det er det samme med konfirmationen: Når præster eensidigt pointerer, at her er det ikke os, men Gud der bekræfter, så kan man med rette spørge, om konfirmationen ikke dermed gøres så nogenlunde overflødig. Denne bekræftelse fra Gud kan jo fås på andre måder, specielt for den bodfærdige synder i absolutionen. Men er forholdet ikke det, at den ligefremme, folkelige opfattelse af konfirmationen (at her skal vi selv sige ja til barnedåben) faktisk dækker det særlige ved konfirmationen?

Akkurat ligesom den ligefremme forståelse af ordet gudstjeneste er, at vi skal tjene Gud i taknemlighed for alle hans gaver. Sagt med katekismens ord: "For alt dette skylder jeg at takke og prise ham og tjene ham og være ham lydig. Det er vist og sandt".

Især i alterets sakramente siger vi ja tak, når vi i eukaristien bringer vort lovsangsoffer. Men desværre har takketonen længe været yderst spinkel i det gældende ritual.

Måtte taksigelsen både ved dåb og nadver med ny styrke vidne om, at vi ikke bør være utaknemlige, moderne skarn eller hedenske hængehoveder, men derimod øve os i — ved Åndens hjælp og fylde — at sige Gud, vor Fader, tak for alle ting i vor Herres Jesu Kristi navn.

Ejnar Krogh, Holstebro

Nyfunden sakramentalisme

UNDER denne overskrift kan man i juni-juli nr. af det karismatiske blad RENEWAL læse en artikel om en lavkirkelig præsts "omvendelse" til en sakramental forståelse som resultat af hans åndelige fornyelse. Præsten hedder David Gregg. Han er informationssekretær i the Board for Mission and Unity, General Synod of the Church of England.

Han skriver, at han engang kunne karakteriseres ved "foldede hænder og lukkede øjne", "formelle håndtryk", "al gudstjeneste som anledning til evangelisation", "miraklerne forsvandt ved apostlene". "Enhver, som holdt af klokke og duft, kunst og musik, salving med olie, eller endog gjorde korsets tegn, måtte mødes med mistanke. Og et alvorligt spørgsmål steg hang over enhver, som havde et sakramental syn på dåb eller nadvergudstjeneste. Ritualister kaldte vi dem! Det var tvivlsomt om de overhovedet var kristne!"

Men nu elsker han løftede hænder i tilbedelse og bøn, karismatiske omfavnelser, røgelse og bannere, ja han lægger vægt på "dåb af både børn og voksne som det kristne initiationssakramente og anser det for afgørende for

et sundt kristent liv at få del i eucharistiens sakramente mindst én gang om ugen og føler sig berøvet noget væsentligt, hvis dette er umuligt. Jeg er antagelig et offer for den begyndende sakramentalisme i den karismatiske fornyelse".

"Hvor kom det fra? Lad mig først sige, at jeg ikke bare har sat mig ned med min bibel og helt for mig selv har fundet frem til det. Fremfor alt tror jeg, at det er en sandhed, som er kommet fra Helligånden. Den kendsgerning, at det er en sandhed, som mange andre også er kommet til, får mig til at tro, at det ligeledes har noget at gøre med den vågnende bevidsthed blandt karismatiske kristne om, at Jesu Kristi kirke efter sit væsen har karakter af fællesskab. Måske er det særlig betydningsfuldt, at Ånden har nedbrudt mange barrierer til den katolske kristenhed, den tradition, som klarest har bevaret den kristne tros sakramental aspekter".

Måtte også den danske karismatiske eller åndelige fornyelse nå til en tilsvarende værdsættelse af kirkens sakramenter og hele den hellige, almindelige kirkes samlede tradition.

Ole Skjerbæk Madsen, Vigerslev

Eukaristisk tankegang i bibelsk belysning

(Kort referat af foredrag på Virring-konventet 1978 ved domprovst, teol. dr. Per-Olof Sjögren, Göteborg)

OFFERTORIET – frembærelsen – er ikke blot et enkelt moment i messen, det betegner hele handlingen, hele nadverhandlingen.

Da Kristus "tog" brødet, "tog" kalken, tog Han de frembårne elementer. Ofret/frembærelsen ligger bagved og under hele nadverhandlingen.

Talrige profetier herom findes i GT:

Nogle af dem: Noas offer på alteret af de dyr, han havde bragt med sig i arken (1. Mos. 7, 7-10, 8, 20-22), er et offertorium. Melkisedek er et eksempel på Kristus, han som "bragte brød og vin" (1. Mos. 14, 18) og var Gud den allerhøjestes præst (jfr typologien Melkisedek/Kristus i Hebr., især 7, 1-3, særlig v. 3, hvor Guds Søns uendelighed, evighed er eksemplificeret af Melkisedek). Abraham er eksempel på offertoriet, den tre dage lange frembærelse af sønnen Isak til alteret på Moria bjerg (1. Mos. 22) – samtidig er hans offer eksempel på den stedfortrædende lidelse: vædderen blev slagtet i stedet for Isak; Sønnen Kristus blev slagtet i stedet for menneskene. Herom udførligt i Es. 53, Herrens lidende tjener.

Alt dette er ligesom hele GT "en skygge af det, der skulle komme, men sagen selv kom med Kristus" (Kol. 2, 17 jfr den græske tekst: Kristi legeme), d.v.s. menigheden, Kirken. Det er ikke blot et præludium, et forspil, et eksempel. Det er ikke sat ind i et åbenbarelsescrescendo. Grænsen mellem GT og NT er menneskegjort. Midt i Bibelen, midt i Åbenbarelsen står KRISTI LEGEME og kaster sin skygge bagud.

Det medfører, at alt dette får virkelighed, skyggen bliver virkelighed i Kristus. Alle tidligere offertorier har deres hjemsted, udgår fra det store offertorium på Skærtorsdags aften, da Han tog brødet, tog kalken.

Men ikke blot dette:

Kristi offertorium er ikke begrænset til Skærtorsdagens nadverindstiftelse. Hele Hans frelsesgerning var og er en frembærelse, et offer, lige fra menneskevordelsen til himmelfarten. Lidelsen og døden på Golgata er offeret, som gives til Faderen. Opstandelsen på Påskedagen er Faderens modtagelse af offeret, himmelfarten er Kristi triumfatoriske tronbestigelse – vedblivende med sårmerkerne på legemet.

Hvorfor anvendte Han netop brød og vin?

I middelhavslandene er brød og vin dagliglivets behov, samtidig med at vi den "glæder menneskets hjerte" (Ps. 104, 15) og giver livet fest.

Men Jesus identificerede sig udtrykkeligt med disse elementer: "Jeg er livets brød" (Johs. 6), "Jeg er vintræet" (Johs. 15), en realpræsens, som klart fremtræder i nadveren.

Samtidig endnu en vigtig tanke: Det var efter påskelamsmåltidet, Han tog brødet (nemlig det der blev til overs efter måltidet) og kalken (nemlig den smule vin som var tilbage efter måltidet). I overensstemmelse med god østerlandsk skik fortærede man ikke al maden, men lod en rest blive tilbage. Det var denne rest Han identificerede sig med og gjorde til sit legeme og sit blod, jfr Es. 6, 12-13, Es. 11, 1 & 10, rodskuddet fra Isais rod, Es. 53, 2.

I denne bibelske belysning fejrer

vi nadveren, eukaristien.

Hele frelseshandlingen er med i nadveren. Men vi fejrer den til Kristi ihukommelse – anamnensis – ikke som en blot imperfektisk præget handling. Den er tillige præsentisk og futuralt præget.

Anamnensis på græsk betyder ikke blot minde. Det betyder evindeligt ihukommelse, evigt levende begivenhedsforløb. Den Hellige Ånd gør bogstaven levende. Ånden giver liv (jfr Nicænum), Ånden gør det forgangne nærværende. Og denne anamnensis finder ikke blot sted på jorden. Endog i Himmelen hviler det slagtede Lam og tager dér imod lovsangene (Johs. Åb. 5). Kristi sårmerker forsvinder aldrig, heles aldrig op. I evighedernes evighed er Han Frelseren. Vor frelse har sit holdepunkt ikke i os selv, i vor tro, vore følelser eller lignende, men i Frelseren i Himmelen.

Når vi derfor nu fejrer nadver, fejrer taksigelsen (eukaristien), gør vi det som dem der er indlemmet i Kristi Legeme, som er Kirken – den lidende på jorden, den triumferende i Himmelen. Frelsen er en gang for alle sket i Kristi gerning, nogen gentagelse heraf er hverken mulig eller nødvendig. Kristus vandt ved sit offer på Golgata "en evig forløsning" (Hebr. 9, 12).

Men når vi fejrer eukaristien, befinder vi os i, tilknytter vi os den vældige ANAMNENSIS, som foregår evigt og synges for Faderen, Sønnen og Ånden i den himmelske hellighed.

I dette vældige kraftfelt drages det enkelte menneske ind i communionen, den troende til salighed, den vantro til forbandelse. Derfor er skriftemålet før messen nødvendigt.

(Oversættelse: A. S.)

Reaktioner på artikel

OLE Skjerbæk Madsens lange og grundige artikel i forrige nummer af Re-formatio "Tro, dåb og åndsdaab" blev af Kristeligt Dagblad gjort til en temmelig stor sensation, medens jeg og mange andre holdt sommerferie. Derfra bredte bølgerne sig til en lang række andre blade, hvis indlæg tydeligt bar præg af, at man overhovedet ikke havde læst den teologiske og bibelske argumentation, men kun den konklusion, som sikert hverken Re-formatios redaktion eller læsere enstemmigt kunne tilslutte sig. Af debatten aftrykker vi her en artikel fra Kristeligt Dagblad den 4. juli ved Niels Grymer.

P. U.

BØR folkekirken ophøre med sin ubetingede spædbarnsdåb? Bør dåbsritualet ændres, så der lægges mere vægt på dåben som en indgang i et kristent liv? Det er spørgsmålet, som pastor Ole Skjerbæk Madsen har rejst i det seneste nummer af de højirkeliges blad "Re-formatio", refereret i KD, fredag.

Skjerbæk Madsen angriber skarpt det nuværende dåbsritual, bl.a. fordi det ikke betoner troen som forudsætning for dåb. Et specielt angreb rettes imod biskop H. Dons Christensen, der har foreslået at tilspørgselen fjernes fra dåben.

Vi har bedt biskop Dons Christensen om en umiddelbar reaktion på Skjerbæk Madsens artikel og forslag til en ændret barnedåbspraksis, et for-

slag, der bl.a. omfatter indførelse af djævlæ-uddrivelse ved dåb.

Desuden har vi talt med to andre, som på forskellig måde er engageret i samme sag, dels medarbejder ved "Re-formatio", pastor O. Lund Pallesen og dels sognepræst Jørgen Glenthøj, Borum.

IKKE HINDRE DE SMÅ BØRN
Biskop H. Dons Christensen:

– Jeg mener, som jeg tidligere har sagt, at tilspørgselen ved dåben bør stryges. Derved understreges, at det i dåben er Gud, der handler.

– De mener altså ikke – som Ole Skjerbæk Madsen – at tro er en forudsætning for dåb?

– En barnedåb forstår jeg som Guds tilsagn og menneskets tilflugt til Gud. Hvis man skal tale om nogen motive-ring fra menneskets side, er det magtesløshed. Tro i intellektuel forstand kan der i hvert fald ikke være tale om.

– Skjerbæk Madsen opfordrer til at ændre den nuværende ubetingede spædbarnsdåbs-praksis. Mener De, at den nuværende dåbs-praksis er god nok?

– Ikke før tilspørgselen er fjernet.

– De mener altså ikke, at det kan give anfægtelser at døbe børn af forældre, som ikke er aktive i menigheden?

– Jeg vil ikke – ligesom Vorherres disciple – hindre de små børns adgang til Guds rige.

– Hvordan ser De på forslaget til genindførelse af djævlæ-uddrivelse i forbindelse med barnedåb?

– Det fatter jeg simpelt hen ikke. Vorherre har ikke givet mig forstand til at forstå det. Er tanken den, at barnet fra fødslen er besat af Djævelen? Er ethvert barn, der bliver født på jord, da ikke et Guds barn? Når Jesus siger: "Lad de små børn komme til mig", siger han ikke: "Lad os først drive Djævelen ud af dem".

DÅB OG HELLIGÅND
Sognepræst Jørgen Glenthøj:

– Jeg ser Skjerbæk Madsens forslag som et prisværdigt forsøg på at

genrejse et dåbsritual, der har fjernet sig mere og mere fra Luthers katekismus og efterhånden kun er blevet en ruin deraf.

– Hans forslag til en ændret pædagogisk praksis overfor forældre der ønsker deres børn døbt, kan jeg derimod ikke gå ind for. Det er en sag, der kræver mere erfaring og mildhed, end den, der kommer til udtryk i forslaget.

– Det er imidlertid også langt det vigtigste at starte med en ændring af det nuværende dåbsritual. Det kan bl.a. gøres ved, at unge forældre beder præsten om at bruge et ældre ritual, når de skal have barnedåb.

– I det ældre ritual skete dåben under bøn og forvisning om Helligåndens meddelelse. Under det nuværende ritual er dåben mere og mere blevet forandret i retning af at blive en statskirkelig medlems-hvervning.

– Jeg ser med glæde, at Skjerbæk Madsen betoner velsignelsen med forvisningen om Helligåndens meddelelse. Luther afskaffede salvelsen som tegn på Helligåndens meddelelse i forbindelse med dåb, fordi han kæmpede imod en tingsliggørelse af Helligånden. Ordene "Han styrke dig med sin Helligånd" blev derefter ændret til "Han styrke dig med sin nåde". Men meningen var den samme. Det skjules i dag, hvor nåden tydes i retning af den ubodfærdiges nåde – en nåde, der er tilsagt uanset anger og tro.

Det nuværende ritual har haft den virkning, at vækkelsesforkyndelsen har mistet sit tilhold i dåbsritualet. Det, at den døbte skal leve i omvendelse, er trængt ud. Derfor mister prædiken sin samhörighed med dåbsritualet, ligesom det fortønes, at hele den kristnes liv er dåbens fortsatte liv.

PRÆSTATION – SVAGHED
Pastor O. Lund Pallesen, medarbejder ved de højirkeliges blad, "Re-formatio":

– Jeg er ikke enig med Ole Skjerbæk Madsen. Han gør troen til en præ-

station i stedet for – som det nuværende dåbsritual gør det – at understrege menneskets hjælpeløshed.

Skjerbæk Madsen citerer en bøn fra det gamle dåbsritual og bruger den til at vise, at man i det gamle ritual forudsatte, at barnet der skulle døbes, troede (I det citerede ritual siges det om dåbsbarnet, at det "beder om din dåbs gave" red.). Denne bøn er imidlertid ikke udtryk for nogen præstation fra barnets side, men tværtimod for barnets svaghed og magtesløshed.

– Efter min mening betragter Skjerbæk Madsen for ensidigt dåben som en initiation (indgang) i kirken og lægger for lidt vægt på dåben forstået som

Guds foregribende nåde. Dette, at nåden kommer til os lige så uforskyldt som livet selv.

Naturligvis er dåben også indgang i kirken. Og det kan siges, at kirken ikke tydeligt nok har betonet dette, og at folk ikke viser tilstrækkelig forståelse derfor. Men at nægte dåb af den grund kan jeg ikke gå med til.

Hvad djævlæ-uddrivelsen angår, er jeg ikke sikker på, at det vil hjælpe med til kristianiseringen af vort folk at genindføre den ved dåben. I det nuværende ritual har vi forsagelsen. Den udtrykker klart nok det, som Skjerbæk Madsen vil have gjort tydeligt i uddrivelsen.

Messehagler

DEN ældste forekommende Afbildning af en Messehagel findes i Milano Ambrosiuskirken's Kappel S. Satiro, en Mosaik fra 5. Aarhundrede visende den hellige Ambrosius i fuld Figur med Messehagel. Fra første Halvdel af 500 Tallet stammer Mosaikken i St. Vitale i Ravenna, Billedet viser Ærkebiskop Maximianus med gejstligt Følge modtagende Kejser Justinian og det kejserlige Følge foran Kirkens Portal for at føre Kejseren ind i Kirken. Ærkebiskoppen har lang blødt hængende Messehagel.

Fra 600 Tallet stammer Mosaikken i S. Agnese Kirke i Rom.

Saa langt tilbage kan Messehaglen spores, og i Bestemmelse i den af Bonifatius ledede tyske Nationalkoncilium 742 forlanges, at Præsterne skal bruge Messehagel.

Fra omkring 1000 er bevarede hele Messehagler i Tyskland, Østrig, Ungarn, Holland, Belgien, Frankrig og Italien. Næsten alle de bevarede Hag-

ler er tragt- eller klokkeformede, saaledes at de har samme Længde for og bag og ikke er opskaarne over Armene. Denne Form holder sig til 1200 Tallet, hvor en mere tilspidset og i Siderne forkortet Form bliver fremherskende, indtil den imod 1500 Tallet afløses af en over Armene mere og mere opskaa-ret og faar i 1700 Tallet den saa udprægede Form med et langt Rygstykke og et kort Bryststykke.

Saaledes er Maalene paa Messehagler fra 1100 Tallets rundskaarne ca. 160 cm langt reduceret til en Ryglængde ca. 150, Brystlængde 140 cm og Armlængde ca. 50. Rygbredden ca. 80 cm. Og dette Maal er det, det gaar mest udover i den derefter følgende Tid, i 1700 Tallet kan ofte maales Rygbredden paa kun 60 cm.

Og ser vi paa Messehaglerne som har været i Brug i de sidste 20 Aar, faar vi at se et kort smalt Rygstykke, ingen Armfald kun dækkende Skulderen og paa Brystet en meget kort og foro-

ven stærkt indsnævret næsten violin-kasseformet Hagel, hvis eneste gode Egenskab er, at, naar den er udført af tarveligt stivet Tøj besat med stive usmidige Agramaner, kan Præsten i dette stive Klædningsstykke foretage de fornødne Bevægelser, uden at Hage-len knækker.

Men hertil skal indføjes, at Messehaglen i sin oprindelige Form virkede betagende ved sin Folderighed og Myghed – kun ved løftede Armbevægelser dannedes der over Nakken en Vulst, der kunde blive grov og uskøn. Men med forøget Længde og mindre Opslidsethed, saaledes at Armlængden naar Albuen, faa Haglen en praktisk brugelig og udført som oprindelig i mygt, smygende blødt Tøj en betagende dekorativ Effekt. Forlorent, ja stødende, virker de nu saa almindelige, naar Bryststykket klemmes skævt udfra Messeskjorten, saa man ser det staa stift ud i Luften.

Hvorimod det faldende bløde Stof holder Personen til.

Tøjerne var Uld, Bomuld, Lærred, men helst Silkestoffer, efterhaanden ogsaa Brokade, Damask, Fløjl, Taft o. s. v.

Indtil 1100 Tallets Slutning væsentlig ensfarvede, men saa bliver 2 eller flerfarvede Vævninger hyppigst, ja altoverskyggende. Mønstrene er til at begynde med en Feltdeling med Cirkler el. lign. simple Omkredsninger, hvori Dyrefremstilling enkelt eller parvis, eller uden Omkredsning gentagende enkelte Dyrefigurer.

I 1200 Tallet afløses disse Mønstre af Typer, der holder sig ind i 1400 Tallet, hvor al Feltdeling og Stivhed er afløst af et Væv af Ranker og Løværk, hvorimellem Dyr, Sol, Maane,

Stjerner og Indskrifter veksler – ofte indvævede med Guld.

Saa dominerer Granatæblemønstret, og senere kopierede man ikke mindst arabiske og orientalske Mønstre.

Var Vævningen end udsøgt og skøn, prydede man dog Stoffet – det gaffelformede Kors synes at være ældst – paasyet af vævede Borter. Korset dannes efterhaanden af Broderi med figurlig Fremstilling – og i disse oftest som Reliefbroderi udførte Arbejder finder vi nogle af kirkelig Kunst's fineste Broderier. Fra 1300 Tallet forekommer Korset med vandret Tværramme, til Tider dannet af enkelte Billedfelter, til Tider selv dannende et Krucifiks med Corpus.

Perler, Ædelstene, smaa forgyldte Plader og særlige vævede Borter paasyedes. 1500 og 1600 Tallet broderer direkte på Stoffet mægtige næsten helt fyldende Kors, eller et over hele Stykket sig bredende Mønster.

Staar man i Dag overfor Anskaffelse af en ny Messehagel, bør man betænke, at den gængse Købsvare er at betragte som et Rudiment af et igennem en længere Periode pragtfuldt pyrdende, festliggende Parament, og man bør betænke, om Tidspunktet ikke var inde for i den paagældende Kirke atter at skabe den særlige Virkning ved paany at have en festlig Messehagel, – en Messehagel af blødt faldende, skønt mønstret Silkestof (enten i Vævning eller ved Broderi paa ensvævet) og med en broderet Besætning, ikke kun saa og saa mange Meter paasyet Agraman.

S. Fritz v/Sigurd Mejdor

HVAD ER HØJKIRKELIGHED? Tidsskriftet Re-formatio's 1.-3. årgang 1958-60 ved Anders Studsgård og Poul Ulsdal. Omslagstegning af Poul Exner. Re-formatio 1978. 190 A5-sider. Pris 35,00 kr. (kun hæftet) + porto 3,00 kr. Fås hos sognepræst Anders Studsgård, Skarrild, 6933 Kibæk. Postkonto nr. 6 47 33 85.

*

FOR 20 år siden begyndte udgivelsen af Re-formatio, og når man læser de første tre årgange, som er udgivet for at markere dette, slår det én, at man er vidne til en vækkelses første år. Vækkelsens entusiasme møder os f. eks. i Per Dolmers omtale af kirkedagene i Risskov 1960: "For første gang i flere århundreder blev messen atter i fuld udstrækning fejret efter den vesterlandske ritus her i landet og det i fuld offentlighed ... som et kald til hele Guds folk i dette land om at komme og være med i denne ældgamle måde at dyrke Gud på, sådan som Kristus selv har indstiftet den. Liturgiens ydre skikkelse er den rette ramme om, at mennesker giver sig selv til Gud med hele deres liv ved Jesus Kristus ... Man så til sin fryd, at de stive knæ periode er ved at være forbi i dette kongerige, mange i kirkebænkene knælede sammen med præsterne ved alteret i tilbedelse og dyb forundring over mysteriet i dette allerhelligste sakramente, at brødet og vinen virkelig er blevet Kristus iblandt os ... Endelig stod der en rigtig skriftestol i en dansk kirke. Her kunne enhver privat og hemmeligt aflægge sit skriftemål for en præst, der sad skjult bag gitter og forhæng. Stolen blev brugt".

Det karakteristiske for den kirkelige vækkelse var ønsket om og arbejdet med liturgiens genskabelse, kaldet til

det kristne folk om at tilbede Gud i messen, og det var genopdagelsen af skriftemålet.

Tankerne bag vækkelsen kan læses i en række artikelserier: Ulsdal/Kirkelig fornyelse, Dolmer/Liturgiske bemærkninger, Lund Pallesen/Højkelighedens anliggende og Schrøder/Fra kirkens skatkammer.

Selv om den højkelige vækkelse var meget optaget også af de ydre ting – de rette rammer om menneskers givne sig selv til Gud, var det langt fra at være gold ritualisme – nej, der var et stærkt kald om personlig fornyelse som forudsætning for hele folkets fornyelse; i Urban Schrøders prædiken og første artikel til bladet fornemmer man den samme glød som ved en anden vækkelses begyndelse ved århundredeskiftet. Pinsevækkelsen begyndte med denne bøn: "Herre, send os en vækkelse, og lad den begynde hos mig selv i Jesu Navn. Amen". Hos Urban Schrøder læser man: "Og det er saare gavnligt for os at opdage, at den Kirkens Fornylse, vi beder om med vor Bøn om Helligaandens Komme, skal begynde som vor egen personlige Fornylse ved, at en ny Bøn fødes paa vore Læber: Herre, send os Kirkens Fornylse i Danmark og lad den begynde i mit Hjerte og mit Liv! Herre, lad atter din frelsende Naade strømme fra Kirkens Altre ud til vort Folk og luk først mit Hjerte op for den! Opdager vi saaledes Nødvendigheden af vor egen personlige Fornylse, da er vi skikkede til at bede om Helligaandens Komme til vor Kirkes og hele vort Folks Fornylse".

Men hvorfor ændrede så denne nye kirkelige vækkelse ikke Folkekirken, og hvorfor blev den ikke et redskab til det danske folks omvendelse? Er det hele svaret, som Poul Ulsdal giver i tillægget "Information og historie" side 179-190? Ulsdal skriver, at en voldsom "modreformation" bremsede bevægelsens fremgang og taler om for-

(Sluttes side 76 – bagsiden)

Kirkelig Samling om Bibel og Bekendelse

står bagved følgende udgivelser (udsolgte bøger og pjecer udeladt):

Kirkens Ja og Nej, 1964	0,50 kr.
Syv kronikker om Kirkens Ja og Nej, 1965	0,50 kr.
Hvad den danske kirke står for, 1965, 3. oplag	5,75 kr.
Niels Schou & Medom Madsen: Hvad siger kirken? 1966	5,00 kr.
Et barns hænder kun 12 uger efter undfangelsen, 1967	0,05 kr.
Et barn kun 5 1/2 uge efter undfangelsen	0,05 kr.
Hans Olav Okkels: Dåb og Tro, 1968	1,00 kr.
Jørgen Glenthøj: Hvad har Dietrich Bonhoeffer sagt om gudstjenesten i den sækulare tidsalder? Særtryk 1968	1,00 kr.
Jørgen Glenthøj: Samme i tysk udgave, 1968	1,00 kr.
Regin Prenter: Han er opstanden, han er ikke her, 1968	0,20 kr.
Poul Ulsdal: Guds-tjenesten – Guds befaling, 1968	0,25 kr.
N. F. S. Grundtvig: Troen og dåben, særtryk af Sang-værk	0,05 kr.
Jørgen Glenthøj: Dåbsforsagelsen, 1969	0,75 kr.
Jørgen Glenthøj: Til den, som blev ene, 1970	0,20 kr.
Tjenestens hemmelighed (Mindeskrift over biskop Baun)	2,00 kr.
Poul Ulsdal: Til forældre, der ønsker deres børn døbt, 3. oplag	0,50 kr.
Peter Beyerhaus: Verdenskonferencen i Bangkok, 1973	2,00 kr.
Frank Villy Nør: En redegørelse for det bibelske og evangelisk-lutherske dåbssyn og den dermed forbundne dåbspraksis, 1974	8,00 kr.
Akter fra dåbssagen, tre theologisk sagkyndiges vota, 1974	6,00 kr.
Luthers fortale til Den lille Katekismus, 1974	1,00 kr.
Berlin-erklæring. Frihed og enhed i Kristus, 1974	1,00 kr.
Poul Ulsdal: Til forældre, der sender deres børn til konfirmationsforberedelse, 1974, 2. oplag	0,50 kr.
Peter Beyerhaus: Mission i kamp, 3 foredrag, 1975	9,75 kr.
Regin Prenter: Salmevalg og salmeforståelse, særtryk 1975	1,00 kr.
E. Rørdam Bonnevie: Skal det centrale i kristendommen forties i undervisningen? 1975	8,45 kr.; v. køb af 5 stk. 6,45 kr.
Regin Prenter: Dåbens pagt, 3 prædikener, 1975 ... 7,00 kr.; v. 5 stk. 4,00 kr.	
Poul Ulsdal: Den meningsfyldte Jul, 1975	3,50 kr.
Hans Dombois: Taufe, Amt, Gemeinde und Kirchenrecht, 1975	5,00 kr.
Hans Dombois: Samme i dansk udgave, særtryk 1976	2,00 kr.
Frede Møller: Til den, som ikke kan gå i kirke og til alters, 1976	0,50 kr.
Evangelisk-luthersk Kristendomsundskab – et alternativt forslag til Undervisningsvejledningen, 1. del, 1.-3. klasse, 1976, 15,00 kr. v. køb af 4 stk.	12,00 kr.
Regin Prenter: Kirkens embede og det alm. præstedømme, 1976	3,00 kr.
P. Sander Olsen: Musik – et redskab for evangeliet, 1976	8,00 kr.
Bo Giertz: Kobberhavet og okserne, 1977	1,00 kr.
Bo Giertz: Liturgi og vækkelse, 1977	2,00 kr.
Våbenhusplakat	10,00 kr.; v. køb af 2 stk. 7,50 kr.
Plakat til gudstjenestetider	0,75 kr.
Kirkelig Information, tidsskrift, ca. 6 numre årligt, abonnement 1978	30,00 kr.

*

Kirkelig Samlings Bogeekspedition – Telefon (07) 37 50 98 – v/sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG FORNYELSE

NR. 4 SEPTEMBER 1978 21. ÅRGANG

Ejnar Krogh:

Troendes dåb? 65

Ole Skjerbæk Madsen:

Nyfunden sakramentalisme 68

Per-Olof Sjögren:

Eukaristisk tankegang i bibelsk
belysning 69

v/Niels Grymer:

Reaktioner på artikel 70

S. Fritz v/Sigurd Mejndor:

Messehagler 72

Ole Skjerbæk Madsen:

Læst: Hvad er højkirkelighed?

Tidsskriftet Re-formatio's 1. - 3.

årgang 1958-60 ved Anders Studs-
gård & Poul Ulsdal 74

Kirkelig Samlings udgivelser 75

*

Alle artikler i Re-formatio er skrevet på hver enkelt forfatters eget ansvar. De fremførte synspunkter deles ikke nødvendigvis af redaktionen.

Red.

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke.

Redaktør (ansvarshavende):

Sognepræst Poul Ulsdal, 6893 Hemmet.

Telefon: (07) 37 50 98.

I redaktionen iøvrigt:

Sognepræst Knud Christensen, Kirke-
gade 9, 3600 Frederikssund; pastor
C. B. Hansen, Elmesvinget 14, 9210
Ålborg S. Ø.; pastor Ole Skjerbæk
Madsen, Danshøjvej 31, 2500 Valby;
pastor O. Lund Pallesen, Rustenborg-
vej 5, 2800 Lyngby; sognepræst Børge
Riisgaard, 7673 Harboøre.

Ekspedition:

RE-FORMATIO ved overlærer Knud
Nørholm, Emdrupvej 37, 2100 Køben-
havn Ø. Postgiro 2 08 81 42. Telefon
(01) 20 29 71.

Bladet kommer i ca. 6 numre årligt og
koster 30 kr. - for studerende 22 kr.

Sats: Anders Studsgård, Skarrild.

Tryk: Clausen off-set, Horsens.

følgelseslignende forhold for bevægelses præster. Det er givet, at højkirkelige præster har været udsat for ikke så lidt, men efterfølgelse og modstand kan ikke kvæle en vækkelse fra Gud, men tværtimod fremme den - hvis de mænd og kvinder, Gud kalder til at bære vækkelsen frem, er tro. Men vi ser, at mange af dem, der har delt f. eks. det højkirkelige syn på messens udformning, er faldet fra og har kapituleret overfor den nye tids ånd, der vil forenkle mødet med den levende Kristus bort fra gudstjenesten. Jeg tror også at bevægelsen delvis er blevet for præstecentreret, idet vi for lidt har levet det syn, at vi som menig-

hed og kirke er en levende organisme - ét legeme; og jeg tror, vi er for splittede indbyrdes.

Bogen kan tjene til en fornyet besindelse på det kald Gud gav den danske kirke gennem den højkirkelige bevægelses begyndelse og til bodfærdighed: "Tilgiv os, Herre, at vi ikke levede dit kald ud til virkeliggørelse; åbn igen vort hjerte for din kirkes fornyelse, og begynd igen i mig. Foren alle troende, som længes herefter og som sørger over kirkens forfald og utroskab, i enig tjeneste, tilbedelse og vidnesbyrd".

Ole Skjerbæk Madsen

R E S E R V E R E T P O S T V Æ S E N E T